

**«С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ ұлттық медицина университеті» КеАК
6D074800 – «Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы
докторанты Молдир Алибековна Жандабаеваның философия докторы (PhD)
ғылыми дәрежесін алу үшін «Тюринген үлбірегі (*Lavatera thuringiaca* L.)
өсімдік шикізатынан фитосубстанциялар алудың фармацевтикалық
негіздемесі» тақырыбына дайындалған диссертациялық жұмысына
ғылыми кеңесшісі, фарм.ғ.к., қауымдастырылған профессор
Калданай Каржауовна Кожанованың**

ПІКІРІ

Мөлдір Жандабаеваның диссертациялық жұмысының тақырыбы қазіргі уақытта өзекті мәселелердің бірі Ұлттық дәрі-дәрмек саясатын іске асыру, халықты сапалы, қауіпсіз және эффективті дәрілік препараттармен қамтамасыз ету, жаңа дәрілік заттарды іздеу, Отандық фитосубстанцияны фармацевтикалық өңдеуге, оның ішінде көмірқышқылды экстракттар негізінде алынған комплексті дәрілік препараттардың үлесін арттыруға негізделген. Аталған мәселеге Қазақстандағы дәрілік өсімдіктердің бай қоры негіз бола алады. Ғылыми жұмыстың зерттеу нысаны ретінде алынған Тюринген үлбірегі (*Lavatera thuringiaca* L.) өсімдік шикізатына толыққанды зерттеулер жасалмағандығы анықталды.

Мөлдір Жандабаеваның диссертациялық жұмысының экспериментальды бөлігі С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медициналық университеті мен Башқұртстан мемлекеттік медицина университеті ФМБЖ БМ (Ресей Федерациясы) орындалды.

Диссертация нәтижелерінің, қорытындылары мен тұжырымдарының сенімділігі мен негізділігі заманауи спектрлік және хроматографиялық зерттеу әдістерін (критикаға дейінгі және кейінгі нүктедегі көмірқышқылды экстракция, газ хроматографиясы, газ-хромато-масс-спектрометрия), фармакопеялық аналитикалық әдістер мен биологиялық қауіпсіздігін бағалау әдістерін қолдана отырып жүргізілген эксперименттік зерттеулердің дәлелдемелік базасымен расталады.

Зерттеу барысында Қазақстанда алғаш рет *Lavatera thuringiaca* L. дәрілік өсімдік шикізатына фармакогностикалық талдау жүргізілді және сапа спецификациясы жасалынды. *Lavatera thuringiaca* L. дәрілік өсімдік шикізатының химиялық құрамын салыстырмалы түрде зерттеу мақсатында мацерация, перколяция, крикалық дейінгі және критикаға кейінгі нүктедегі CO₂ экстракциялау әдістерінің көмегімен қою экстракттар алынып, олардың химиялық құрамы масс-спектрометриялық детекторы бар газ хроматография арқылы анықтылынған. Нәтижесінде *Lavatera thuringiaca* L. дәрілік өсімдік шикізатынан экстракт алудың тиімді технологиясы критикаға дейінгі нүктедегі CO₂ экстракциялау әдісі тандалынған, фитохимиялық құрамын зерттеу

нәтижесінде 60 химиялық компонент анықталынған. *S. aureus*, *E. coli*, *P. aeruginosa*, *C. albicans*, *Str. Pneumonia*, *K. pneumonia*, *S. haemolyticus*, *S. Saprophyticus* тест-микроорганизмдеріне қатысты микробқа қарсы және антиоксиданттық, қабынуға қарсы әсерлері дәлелденген. Сонымен қатар, субстанцияның қауіпсіздігі, аллергияға қарсы әсерлері зерттелінген.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы 14.05.2021 ж. Қазақстан Республикасының өнертабыстарының мемлекеттік тізімінде тіркелген № 35059 «Тюринген үлбірегі шөбінен (*Lavatera thuringiaca* L.) көмірқышқылды экстрактын алу тәсілі» өнертабыс патентімен расталынған.

Lavatera thuringiaca L. өсімдік шикізатына және одан алынған экстракттарға нормативтік құжаттар жобасы жасалынып, жобаларда көрсетілген әдістемелер мен әдістер енгізілді:

- «ГАСР талаптары бойынша *Lavatera thuringiaca* L. өсімдік шикізатын жинау, дайындау технологиясының тәсілін практикалық қолданылуы» бойынша ЖШС «Зерде-Фито» орнына енгізу актісі ұсынылды.

- «*Lavatera thuringiaca* L. өсімдік шикізатының жер үсті бөлігінен қою көмірқышқылды экстрактын алу тәсілі» ЖШС «ДПӨ Жанафарм» орнына енгізу актісі ұсынылды.

- «*Lavatera thuringiaca* L. өсімдік шикізатының жер үсті бөлігінен қою көмірқышқылды экстрактын алу тәсілі» ЖШС «ДПӨ Жанафарм» орына технологиялық нұсқаулық жобасы ұсынылды.

- «*Lavatera thuringiaca* L. өсімдік шикізатының жер үсті бөлігінен қою көмірқышқылды экстрактын алу тәсілі» ЖШС «ДПӨ Жанафарм» орына Ұйымдастыру стандарты жобасы ұсынылды.

- «*Lavatera thuringiaca* L. өсімдік шикізатынан перколяция әдісі көмегімен экстракт алудың технологиялық үрдісі» бойынша С. Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті, фармацевтикалық технология кафедрасына енгізу актісі ұсынылды.

- «*Lavatera thuringiaca* L. өсімдік шикізатынан мацерация әдісі көмегімен экстракт алудың технологиялық үрдісі» бойынша С. Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті, фармацевтикалық технология кафедрасына енгізу актісі ұсынылды.

- ФГБОУ Башқұртостан Мемлекеттік медицина университетінде докторлық диссертация аясында ғылыми тағылымдамадан өтілді.

Диисертация аясында 14 ғылыми еңбек жарық көрді, оның ішінде:

- Scopus ғылыми басылымдарының библиографиялық және халықаралық дерек қорларына кіретін The Scientific World Journal басылымы (Q2) – 1;

- ҚР Білім және ғылым министрлігі Білім және ғылым саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған басылымдарда 4 жарияланым;

- халықаралық ғылыми-практикалық конференциялардың материалдарындағы 6 жарияланым;

Өнертабысқа патент – 1;

РИНЦ базасындағы басылым – 1;

«ЛУЧШИЙ МОЛОДОЙ УЧЕНЫЙ – 2021» кітап баспасында – 1.

Мөлдір Жандабаева диссертациялық жұмысты орындау барысында, фармацевтикалық өндіріс технологиясы саласында, өзін толық маман ретінде қалыптасқан тұлға екенін көрсетті. Ол, практикалық және теориялық маңызды, ғылыми жаңалығы бар, ғылыми зерттеу жұмысын жасады.

Мөлдір Жандабаева ғылыми және қоғамдық жұмыстарға белсене қатысты және өзінің зерттеу жұмыстарында фармацевтикалық ғылымның жетістіктерін қолдана білді, теориялық және практикалық білімі жоғары, фармацевтикалық технология мен заманауи сапалық талдау әдістері бойынша біліктілігін көрсетті.

Өзінің еңбекқорлығымен, критикалық ойлау қабілетімен, зерттеу жұмыстарына шығармашылықпен қарайтындығы диссертантты ерекшелігін көрсетті.

Философия докторы (PhD) дәрежесіне ұсынылған Молдир Алибековна Жандабаеваның «Тюринген үлбірегі (*Lavatera thuringiaca* L.) өсімдік шикізатынан фитосубстанциялар алудың фармацевтикалық негіздемесі» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы білікті, аяқталған ғылыми жұмыс болып табылады.

Диссертациялық жұмыстың қойылған мақсаттары, міндеттері, өзектілігі, ғылыми жаңалығы, практикалық маңыздылығы және нәтижелері 6D074800-«Фармацевтикалық өндіріс технологиясы» мамандығы бойынша Философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған диссертацияға қойылатын талаптарға толық жауап береді, авторы Молдир Алибековна Жандабаева философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты.

Ғылыми кеңесші

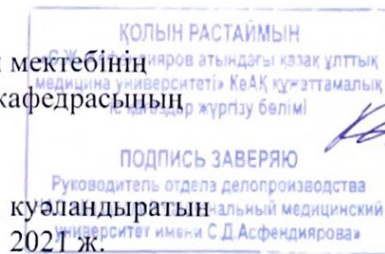
фарм.ғ.к., Фармация мектебінің

инженерлік пәндер кафедрасының

менгерушісі

колы Кожанова К.К. қуалаңдыратын

« »

2021 ж.

Кожанова К.К.